

УДК 346.7

Анна Костюкова,
заступник директора
Комунального підприємства «Облконцертсервіс»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ ТЕАТРАЛЬНО-КОНЦЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті досліджуються фінансово-економічні аспекти забезпечення театральної та концертної діяльності, моделі державного впливу на процеси, що відбуваються у цих сферах культурної галузі в розвинених країнах. Визначаються способи та форми матеріальної підтримки сценічних мистецтв із різних джерел, а також відзначається складний та динамічний характер державно-регулятивного інструментарію для вирішення фінансово-економічних проблем провадження театральної та концертної діяльності.

Ключові слова: театральна (концертна, циркова) діяльність, матеріальна підтримка сценічних мистецтв, фінансування культури, господарська діяльність театрів, спонсорство, меценатство, благодійництво.

Постановка проблеми. Процеси театральної-культурної діяльності відбуваються у певному середовищі, яке визначається, перш за все, матеріальними умовами: розмірами фінансування, наявністю відповідних приміщень, спеціальної апаратури, матеріалів, інструментів, обслуговуючого персоналу тощо. Залежність цих процесів від ресурсів робить їх об'єктом регулювання.

Основним суб'єктом регуляторного впливу на суспільні відносини у галузі культури виступає держава в особі відповідних структурних утворень. В умовах перехідного періоду, в якому значний проміжок часу перебуває й Україна, роль держави у матеріальній підтримці культури, зокрема такої її складової як сценічні мистецтва, підвищується, адже ця діяльність має неабияке значення для вирішення найважливіших національно-суспільних проблем (ідеологічних, духовних, освітніх, соціальних та ін.). Держава, яка відмежовується від регулювання культурологічних процесів, невиправдано покладається на саморегульовальну дію ринкових механізмів, які в умовах трансформаційних процесів та соціокультурних викликів суттєво «пробуксовують», порушуються соціальні, економічні та інші функції держави, покликані сприяти суспільному розвитку у всіх сферах життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі економічні показники державного регулятивного впливу на сферу культури досліджувала дуже незначна кількість вітчизняних фахівців, серед яких відзначимо роботи О. О. Євсєєвої, І. Г. Ігнатченко, І. О. Ревака. Інформативними в контексті порушеної проблематики виявились і окре-

мі роботи таких російських дослідників, як А. І. Буркін, Е. В. Куштаніна та деякі інші. Спеціальних досліджень питань впливу держави на розвиток театральної та концертної справи у розрізі їх фінансово-економічного забезпечення в правовій науці не здійснювалося.

Метою статті є з'ясування проблематики економіко-правових аспектів театральної-концертної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Театральна діяльність у цілому світі визнається економічно неприбутковою за своєю природою [1], адже необхідність створення цих послуг доступними широкому загалу (тобто публіці з різним рівнем достатку) формує таку їх вартість, що не забезпечує перевищення доходів від них над понесеними витратами. Вказана економічна властивість знайшла своє відображення і в Законі України «Про театри і театральну справу» (ст. 8). Власно кажучи, цим й обумовлюється право театрів на одержання статусу неприбуткової організації, передбачене ст. 15 наведеного Закону.

У зв'язку з цим театральному мистецтву необхідна державна підтримка, яка повинна полягати у випереджальному бюджетному фінансуванні театрів порівняно з динамікою їхніх власних доходів, одержаних внаслідок дозволеної господарської діяльності.

Економічний складник концертної діяльності має дещо відмінну проблематику: концертні послуги значною мірою належать до тієї категорії суспільних благ, які характеризуються економічною наукою, як «невиключеність» та «неконкурентність».

У цьому контексті відомий американський економіст Шон М. Флінн під невиключеністю розуміє практичну неможливість завадити неплатникам споживати певний товар чи послугу. Неконкурентність такого товару чи послуги означає, що їх використання (споживання) однією людиною не виключає можливість іншої людини скористатися цим товаром чи послугою [2].

Тобто йдеться про такі властивості суспільних благ, які, по-перше, не зменшуються у процесі їх споживання незалежно від кількості споживачів (неконкурентність), а по-друге, можуть споживатися як тими, хто заплатив за ці послуги, так і тими, хто не сплачує за них, і немає способу стягнути з останніх гроші за це (невиключеність). Звідси – зрозумілі складнощі фінансово-економічного плану щодо подібних суспільних товарів чи послуг, адже господарюючі суб'єкти, що їх виробляють, або взагалі не в змозі отримати дохід від власної діяльності, або не можуть стягнути той розмір плати, який забезпечив би прибутковість відповідного виробництва.

Звичайно, що стосовно концертів, як видовищних заходів, що проводяться у місцях суспільного призначення (у парках, біля вокзалів, на площах та інших відкритих майданчиках), можна говорити про різний рівень їх сприйняття з боку тих глядачів, що придбали білети з місяцями перед сценою, та тих, що дивляться концертні виступи в менш комфортних умовах (стоячи, на відстані, з природними перешкодами тощо). Тобто якість такої розважальної послуги, корисність отриманого ефекту може різнитися, але це не виключає її загальнодоступності.

Отже, надання концертних послуг з метою забезпечення широкомасштабних суспільних потреб культурно-розважального змісту пов'язано з проблемою матеріальної компенсації втрат, понесених на підготовку та демонстрацію відповідних шоу-програм, яку неможливо повноцінно вирішити без втручання державної влади. Таке втручання здійснюється через правове закріплення різних способів, що покликані забезпечити, з одного боку, культурні потреби суспільства в т. ч. у театральних концертних послугах та, з іншого – розвиток, покращення, розмаїття останніх, яке неможливо без потужного фінансово-економічного підґрунтя.

Серед таких способів державного регулятивного впливу на економіку театральних концертної діяльності під час надання послуг суспільного (в даному контексті – неприбуткового) характеру, вироблених наукою і практикою та підданих нормативному закріпленню, відзначимо:

– оподаткування, внаслідок якого державна влада отримує реальну можливість фінансувати театральні-концертні заходи тією мірою, якою вони доступні широкому загалу. Збір податків також надає владі змогу допомагати в утриманні будівель та іншої матеріально-технічної бази театрів, філармоній тощо.

У ряді країн Європи поряд зі «звичайними» податками застосовуються специфічні податки для сфери культури, що зумовлено особливостями формування доходів у цій галузі господарської діяльності. Серед таких, наприклад, відрахування 1 % вартості будівництва державних установ на придбання витворів художнього мистецтва, податок на торгівлю книгами, податок на показ спектаклів, призначений для дотування театрів у Франції, тощо [3, с. 38-39]. У таких країнах, як Фінляндія, Норвегія, Ірландія, державною владою створюються так звані позабюджетні фонди для фінансування «особливих потреб» у галузях культури та спорту, наповнення яких відбувається за рахунок надходжень від національних лотерей, лото, спортивних тоталізаторів [Там саме].

Отже, державний примус до оплати (повної чи часткової) доволі широкого спектру суспільних благ, включаючи й театральні-концертну діяльність, через систему оподаткування залишається хоча і не єдиним, але справді основним механізмом забезпечення культурних потреб суспільства. Щоправда, повне державне фінансування витрат та капіталовкладень на підтримку сценічних мистецтв останнім часом застосовується в небагатьох країнах та в основному по відношенню до культурних закладів національного значення. Для України поки що характерне переважання саме цієї форми підтримки культури [4];

– благодійницька діяльність по відношенню до культури, тобто залучення грошей філантропів для оплати витрат, пов'язаних з організацією та проведенням окремих суспільних концертно-розважальних заходів, театральних фестивалів тощо. Йдеться про приватну фінансову підтримку спонсорів, меценатів як від бізнесу, так і від окремих благодійників (індивідуальні пожертвування). Ця форма фінансування справді працює, а в сучасній Україні стає все більш популярним джерелом матеріальної підтримки відносно невеликих за масштабами культурних проектів. Але, як зауважують практики, для того щоб залучити ці засоби, необхідно мати велику базу контактів у різних сферах підприємницької діяльності (поліграфія, будівництво, логістика) та піклуватися про власну репутацію [5];

– близьким до філантропічної форми підтримки культурної галузі є фінансування відповідних соціальних проектів через механізм грантів. З урахуванням загального розуміння гранту, наведеного в інтернет-джерелах (напр.: [6]), грантом визнається безоплатна субсидія певним організаціям або фізичним особам, зокрема, що діють у сфері виконавчих мистецтв, у грошовій чи натуральній формі на різні цілі, у тому числі написання сценарію вистави, музичного твору тощо, з наступним звітом про використання субсидії. Формалізується рішення про надання гранту через оформлення письмового договору між грантодавцем та реципієнтом.

Даний спосіб фінансування творчих осіб та мистецтва в цілому є доволі поширеним у багатьох країнах світу (в США, а у Великобританії він взагалі є типовим), а його принциповою особливістю є не просто цільове фінансування того чи іншого проекту, але й сприяння адаптації відповідних закладів культури до ринкового середовища. Вони покликані стимулювати підвищення рівня самозабезпечення цих організацій за рахунок розвитку власної комерційної діяльності, впровадження корпоративних методів управління, вміння залучити недержавні засоби фінансування тощо. Так, у Великобританії за спеціальною державною програмою та чи інша організація зі сфери культури може отримати грант у розмірі від 5 до 250 тис. фунтів стерлінгів, але за умови самостійного відшукування реципієнтом половини з потрібної суми. Тому цей спосіб ще називається «зустрічним фінансуванням» [3, с. 39].

Однак отримати грант нелегко, адже для цього, як і у разі пошуку філантропів, необхідно постійно моніторити відповідний ринок послуг, мати або відшукувати зв'язки із зацікавленими у спонсорстві представниками бізнесу. При цьому вже повинен існувати детально розроблений проект заходу з обґрунтуванням його важливості, значення, необхідних витрат та очікуваного соціально-культурного ефекту від його реалізації в кількісних та якісних індикаторах [7]. Крім того, отримання гранту передбачає надання чіткої та своєчасної звітності про використання грошей. Тому розраховувати, що фінансування культурних проектів в Україні буде переважно здійснюватися за рахунок грантів, принаймні з недержавних джерел, не варто.

Що цього також слід зауважити, що все ж таки варіант фінансової підтримки театральної концертної діяльності з боку держави є більш надійним (а отже, і переважним), адже філантропи зовсім не зобов'язані витратити

власні матеріальні кошти на суспільні потреби (тим більше, що такі вкладення не обіцяють прибутків), тоді як ці витрати становлять обов'язки державної та місцевої влад із підтримки діяльності театрів, цирків, концертних організацій і творчих колективів тощо. У такому разі фінансування має системний, а не разовий характер. Але, звичайно, й рівень відповідальності за використані кошти (у т. ч. й у разі отримання грантів) значно підвищується;

– здійснення продажу приватного товару разом із наданням суспільних послуг. Йдеться про реалізацію такого специфічного товару, як комерційна реклама під час проведення концертно-видовищних заходів, у т. ч. її телевізійної трансляції. Таким чином, товар під назвою «комерційна реклама» частково оплачує вартість витрат, понесених у зв'язку з наданням суспільних послуг культурно-духовного характеру. Крім прямої корисності комерційної реклами для театральної концертної діяльності, вона сприяє й виконанню інших завдань економіки: розширює ринки збуту, пропонує споживачам більш широкий вибір товарів, підтримує конкуренцію та ін.;

– законодавче визнання та встановлення правових механізмів захисту прав інтелектуальної власності, а точніше, авторських та суміжних прав у сфері виконавчих мистецтв та іншої колективної або індивідуальної творчої діяльності у галузі культури. Йдеться не тільки про визнання авторства, унікальності витвору відповідного мистецтва та інші немайнові права, але й більшою мірою про захист майнового складника прав на результат творчої діяльності, що згідно із законом стає об'єктом таких прав.

Економічний стимул для суб'єктів постачання цих послуг полягає у їх перетворенні (хоча б частково) із суспільно-корисних благ на фактично товари для особистого споживання, за які сплачуються гроші (гонорар сценариста, артиста, організатора концерту, театрального фестивалю тощо). Тим самим одночасно ці умови дозволяють більш впевнено як самій державі, так і різноманітним благодійним фондам, заснованим на гроші приватних компаній чи філантропів-індивідуалів, вкладати матеріальні кошти в ті соціокультурні проекти, де проблема їх суспільності пов'язана з неприбутковістю, а отже, обмеженістю ініціатив з їх створення та реалізації.

Наведені інструменти регулятивного впливу держави на вирішення фінансово-економічних проблем у провадженні театральної та концертної діяльності не є вичерпними та можуть різним чином модифікуватися, що вказує на їх безумовну дина-

мічність. Водночас їх ефективність залежатиме від стратегічного ставлення державної влади до розвитку культури в країні, що вже є статичною рисою державного управління, яка повинна чітко простежуватися не тільки у нормативному регулюванні цієї сфери діяльності, але й у програмуванні її розвитку, прийнятті конкретних управлінських рішень, координації відповідних заходів, здійсненні контролю за їх реалізацією тощо.

Як було вказано вище, у світовій науці та практиці відсутній єдиний універсальний підхід до фінансування мистецтва взагалі і сценічного мистецтва зокрема. Зокрема, якщо для США характерна державна підтримка театрів через систему податкових пільг благодійним фондам та індивідуальним благодійникам (меценатам, спонсорам), то більшість європейських країн здійснюють фінансування театрального мистецтва, некомерційних концертних заходів безпосередньо з державного бюджету. Наприклад, найбільшою статтею видатків на культуру центрального бюджету в Австрії є саме «виконавче мистецтво» – 46,6 %. Данія на підтримку виконавчих мистецтв спрямовує 41 % бюджетних асигнувань на культуру. Водночас у Великобританії та Іспанії на частку виконавчого мистецтва припадає не більше 2 % відповідних бюджетних асигнувань [3, с. 38]. Причому у Великобританії з метою виключення можливості прямого втручання державного апарату на творчу діяльність театрів та інших творчих організацій чи колективів, про що було зазначено вище, застосовується принцип так званої «витягнутої руки», коли кошти державного бюджету після їх спрямування незалежним від уряду громадським організаціям (наприклад, Британській Раді по культурі) і далі розподіляються організаціям культури та мистецтва, у тому числі театрам та іншим закладам сценічних видів мистецтв.

При цьому тягар державних витрат на потреби культури розподіляється між центральним та місцевими бюджетами нерівномірно і теж по-різному: регіональні бюджети фінансують від 20 до 70 відсотків загальних витрат на культуру [8]. В цілому ж державне фінансування становить не менше 30 % у загальному бюджеті театрів та інших закладів виконавчого мистецтва країн Європи [1]. Щодо США, то тут слід відзначити, що лише близько 9 % витрат на потреби культури покривається за рахунок державного бюджету, з яких лівова частка припадає на музеї та бібліотеки, а тільки незначний залишок видаткової суми – на підтримку виконавських мистецтв [9].

Як бачимо, варіативність розмірів вказаних витрат (як і механізмів прийняття рішень щодо їх розподілу) досить неоднозначна і залежить від власної моделі державного фінансування культури та мистецтва в кожній країні, системи бюджетного федералізму, врешті-решт, від національних традицій державної підтримки цієї сфери діяльності.

З урахуванням вищевказаного наведемо форми матеріальної підтримки культурних закладів та самостійних творчих колективів, чия професійна діяльність пов'язана з наданням театральних, концертно-видовищних та інших культурно-розважальних послуг.

I. Державна підтримка, яка за територіальною ознакою поділяється на: (1) фінансування з державного (центрального) бюджету та (2) фінансування з регіональних (місцевих) бюджетів. У деяких країнах, наприклад у Франції, практикується гібридний варіант (3) спільного фінансування найбільш широким культурних програм із центрального та територіального бюджетів, для чого укладаються тристоронні контракти [3, с. 39].

II. Матеріальна підтримка з приватних джерел, що відбувається у формах:

(1) меценатства, тобто добровільної фінансової допомоги (як правило, але не виключно – з боку фізичних осіб) закладам театральної-концертної діяльності, окремим членам творчих колективів, як-от: заснування нових театрів, придбання обладнання, несення матеріальних витрат на проведення концертів, фестивалів тощо. Така допомога не передбачає її повернення чи «відпрацювання» набувачами, надання звітності про її використання і т. ін.

У зв'язку з цим не можна погодитися із С. Яблунівським, який, говорячи про опіку держави над театрами та культурними закладами симфонічної музики, застосовує поняття «меценатство держави» [11, с. 3]. З висловлень автора вбачається, що «меценатство держави» є чимось відмінним від державної політики оподаткування в інтересах культури. Із цим погодитися не можна, адже, по-перше, меценатство за своєю природою є недержавною формою опікування мистецтвом та окремими митцями, а по-друге, джерелами державної власності, наповнення державного бюджету є трудові та матеріальні ресурси суб'єктів господарювання та населення країни загалом, збір яких і організовує держава саме через систему оподаткування. Меценатство дуже тісно пов'язане з благодійністю, позаяк є різновидом останньої у сферах освіти, культури та мистецтва [12, ст. 1]. З огляду на історичну і сучасну практику меценатської діяльності, останню за суб'єктним критерієм можна поділити на: а) індивіду-

альну та б) колективну. Деякі джерела останню визначають як корпоративну (див, напр.: [10, с. 26], [13]). Але приватному бізнесу, а особливо корпораціям, властиво одночасно з виконанням соціально-значущої справи працювати й на власній імідж;

(2) благодійні пожертвування (індивідуальні та колективні) та надходження від інших видів благодійної діяльності, крім меценатства. Ця форма матеріальної допомоги є дуже близькою до меценатської діяльності, адже вони рідняться добровільністю та безкорисливістю, однак, як нам видається, є два аспекти, що дозволяють їх розрізнити. Ці аспекти випливають з аналізу положень Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» та додаткової літератури (див., напр.: [14]).

Благодійницька діяльність у загальному значенні здійснює систематичну підтримку будь-яких соціально-гострих проблем у суспільстві безвідносно до того, чи стосуються вони мистецтва чи ні. При цьому благодійна діяльність, по суті, має публічний характер, провадиться організаціями з відповідними установчими документами та зареєстрованими у встановленому законодавством порядку, тоді як меценат обов'язкової публічної реєстрації не потребує і його допомога, особливо персоналіям від мистецтва, може мати цілком приватний характер;

(3) спонсорство (у т. ч. корпоративне), так само як і благодійництво загалом та меценатство зокрема, є різновидом добровільних соціальних інвестицій у культурну галузь, що здійснюється через матеріальну підтримку сценічних та інших видів мистецтв. При цьому спонсорство визначається як діяльність фізичних та юридичних осіб з метою отримання якої-небудь матеріальної вигоди або прибутку для себе або в обмін на рекламу [15], [16, ст. 1, 5]. Тобто передбачається зустрічна матеріальна компенсація у вигляді певної послуги або нематеріальної користі;

(4) гранти з приватних джерел мають той самий зміст та цілеспрямованість, що й гранти з державного бюджету. До цієї форми відносимо й гранти, що надаються не тільки окремими підприємцями (а) чи бізнесовими організаціями (б), але й ті, що фінансуються з різноманітних недержавних фондів, як національного (в), так і міжнародного масштабів (г).

У європейських країнах торговельно-промислове меценатство і спонсорство забезпечує близько 35-40 % загальної суми, що витрачається на видовищні заходи, щоправда, розвиток меценатства у сфері виконавчих мистецтв стримується традиційним переважанням інтересу до спорту чи гуманітарних

подій [18, с. 5]. В Україні частка коштів, що отримуються від позабюджетних джерел, останніми роками практично незмінна та у середньому загалом по організаціях культури становить приблизно 12 % бюджетного фінансування [10, с. 27].

III. Державно-приватне партнерство, яке має граничний характер матеріальної підтримки театральньо-концертної діяльності. Така підтримка провадиться у Великобританії, наприклад, згідно з планом стимулювання корпоративного спонсорства, а співвідношення державних та приватних матеріальних вкладень для первинного проекту встановлюється як один до одного за умови спонсорського внеску більше 1 тис. фунтів стерлінгів. Наступні ж проекти передбачають внесення трьох часток спонсорських коштів і однієї частки – за рахунок держави [3, с. 39].

Відзначимо, що проекти, в яких зацікавлений як приватний, так і державний сектори, переважно стосуються проведення музичних і театральних фестивалів.

IV. Власні грошові надходження від надання власних послуг відповідними закладами, організаціями, художніми колективами, труппами тощо. По суті, ці джерела покликані становити фінансово-економічну основу театральньо-концертної діяльності вказаних суб'єктів, що мають забезпечувати не тільки компенсацію понесених витрат на підготовку та показ творчого продукту, але в ідеалі й фінансовий прибуток для забезпечення їх власного розквіту, розширення, покращення якості їхніх послуг.

Доходи від власної діяльності повинні розглядатися як суттєва частина фінансових надходжень закладів та самостійних колективів у зазначеній сфері поряд із іншими джерелами, незалежно від того, на якій із форм власності вони засновані. Так, за даними Міністерства культури України, у структурі фінансових надходжень театрів протягом останніх років частка доходів від основної діяльності становить 15-25 % [19].

Аналіз чинної нормативно-правової бази дозволяє узагальнено диференціювати такі надходження на: (1) основні, які безпосередньо пов'язані з наданням театральньо-концертних послуг (створення, публічне виконання та публічний показ театральних вистав, концертних виступів, циркових програм на власних сценах та на гастрольях, організація мистецьких фестивалів, конкурсів тощо, реалізація квитків на зазначені заходи) та (2) додаткові, надання яких може супроводжувати основну діяльність, як-от: продаж власної сувенірної продукції, квітів, проведення фото- чи

відео-зйомок, прокат сценічних костюмів та іншого реквізиту, надання в оренду окремих приміщень, що не використовуються для надання основних послуг, тощо (детально особливості правового регулювання власної господарської діяльності театрів та інших надавачів послуг у сфері сценічних мистецтв досліджуються у розділі 3 даної роботи).

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Сучасний стан державного впливу на театральну та концертну діяльність в Україні характеризується, з одного боку, відмежуванням від всеохоплюючого регулювання цих культурологічних процесів та зменшення рівня їх матеріальної підтримки, а з іншого – покладанням на саморегулювальну дію ринкових механізмів, що в умовах трансформаційних процесів та соціокультурних викликів недостатньою мірою виконують властиві їм економічні функції. У результаті театральні та концертні структури мали розраховувати на недержавну фінансову допомогу та доходи від власної господарської діяльності, що потребує не тільки грамотного менеджменту у використанні наявної матеріально-технічної бази відповідних закладів, відшукуванні та розподілі фінансових коштів, але також і відповідного правового регулювання відносин у цій галузі.

2. Потребує вирішення проблема апріорної збитковості театральної діяльності, а також проблема матеріальної компенсації втрат під час надання концертних послуг як суспільних благ, яким властиві «невиключеність» та «неконкурентність». Ці проблеми виключають повне усунення держави від підтримки цих сценічних видів мистецтва та передбачають таку підтримку через відповідні механізми владного впливу та сприяння гармонійному співіснуванню суспільного виробництва та невиробничого споживання.

Список використаних джерел:

1. Концепция долгосрочного развития театрального дела в Российской Федерации на период до 2020 года. URL: http://mincultrk.ru/deyatelnost/napravleniya_deyatelnosti/teatrnaya_i_concertnaya_deyatelnost
2. Флинн Масаки Шон. Экономика для «чайников». URL: <http://www.rulit.me/books/ekonomika-dlya-chajnikov-read-330175-163.html>

3. Буркин А. Финансирование сферы культуры и искусства в индустриально развитых странах. Финансы и кредит. 2005. № 27. С. 37-44.

4. Фінансування галузі культури у 2012 році збільшено на 71 млн. грн. URL: http://kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=24567

5. Шпаренко В. 4 Способа фінансування проектів: где взять деньги. URL: <https://www.culturepartnership.eu/article/4-methods-to-finance-projects>

6. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82>

7. В. Казусь. Как получить грант. URL: <https://invest.kh.ua/ru/grants>.

8. Финансирование культуры в европейских странах: обзор подходов и методов. [URL: <http://www.strana-oz.ru/2005/4/finansirovaniekultury-v-evropeyskih-stranah-obzor-podhodov-i-metodov>

9. Бюджет культуры в США: собственные доходы и государственная поддержка. URL: <http://www.strana-oz.ru/2005/4/byudzhetskultury-v-ssha-sobstvennye-dohody-i-gosudarstvennaya-podderzhka>

10. Євсєєва О.О. Вдосконалення державного регулювання розвитку системи культури в регіоні. Бізнес-інформ. 2013. № 4. С. 22-28.

11. Яблунівський С.В. Удосконалення організаційно-правового забезпечення державного регулювання театральної діяльності в Україні. Теорія та практика державного управління. 2011. № 4. С. 1-7.

12. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 №5073-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 25. Ст. 252.

13. Дзюбан О.В. Особливості та роль корпоративного меценатства в розвитку сучасного олімпійського спорту в Україні. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/242.pdf>

14. Меценатство. В чем его отличие от благотворительности и спонсорства. URL: <http://rkpm.ru/pravoslavnoe-metsenatstvo/metsenatstvo-v-chem-ego-otlichie-ot-blagotvoritelnosti-i-sponsorstva-istoriya-metsenatstva>

15. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/спонсорство>

16. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 (в ред. Закону від 11.07.2003 №1121-IV). Відомості Верховної Ради України. 2004. № 8. Ст. 62.

17. Внукова А. Спонсорство. URL: <https://www.bitlex.ua/uk/blog/terms/post/sponsorstvo>

18. Поплавський М. Шоу-бізнес: теорія, історія, практика: підручник. К., 2001. 560 с.

19. Український театр на сучасному етапі (оглядова довідка за матеріалами преси). URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/133598>

В статье исследуются финансово-экономические аспекты обеспечения театральной и концертной деятельности, модели государственного воздействия на процессы, происходящие в этих сферах культурной отрасли в развитых странах. Определяются способы и формы материальной поддержки сценических искусств из разных источников, а также отмечается сложный и динамичный характер государственно-регулятивного инструментария при решении финансово-экономических проблем ведения театральной и концертной деятельности.

Ключові слова: театральная (концертная, цирковая) деятельность, материальная поддержка сценических искусств, финансирование культуры, хозяйственная деятельность театров, спонсорство, меценатство, благотворительность.

The article deals with the financial and economic aspects of the provision for theatrical and concert activities, models of state influence on the processes taking place in these areas of cultural industry in the developed countries. The methods and forms of material support of scenic arts from different sources are determined, as well as the complex and dynamic nature of the state-regulating tools in solving financial and economic problems of performing theatrical and concert activities is noted.

Key words: theater (concert, circus) activities, material support of performing arts, financing culture, economic activity of theaters, sponsorship, philanthropy, charity.

